

Секція: Фінанси, гроші та кредит

Чернота Антон Михайлович
студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Кудько Владислав Петрович
студент

Київський національний університет технологій та дизайну

СТАБІЛЬНІСТЬ БЮДЖЕТУ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ МІНЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА

Ефективна фінансова політика держави в умовах мінливого середовища стає ключовим інструментом, реалізація якого дасть змогу забезпечити стабільний економічний розвиток.

В умовах демократичних і ринкових трансформацій необхідним є вирішення проблем бюджетного процесу в контексті визначення бюджетних пріоритетів відповідно до існуючих соціально-економічних і суспільних відносин із метою забезпечення його стабільності.

В кризові періоди стратегічно важливим завданням будь-якої урядової політики є забезпечення збалансованості та стабільності виконання бюджету, адже під час зазначених періодів значно знижується активність фінансових ринків та інвесторів, що для країн із перехідною економікою створює додаткові економічні загрози і може тільки посилити пагубну дію кризових явищ. Саме на таких етапах стабільність і збалансованість бюджету можуть слугувати інструментами забезпечення та підтримування економічного зростання держави.

Аналіз та дослідженням стабільності бюджету в своїх працях висвітлили такі відомі вітчизняні науковці, як: В. Андрущенко, О. Василик, В. Дем'янишин, М. Карлін, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Луніна, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, В. Федосов, С. Юрій та ін., а

також зарубіжні вчені, як: Ш. Бланкарт, Дж. Б'юкенен, К. Ерроу, Р. Масгрейв, В. Парето, А. Пігу, П. Самуельсон, Д. Стігліц та ін. Але це питання потребує більшої уваги саме в умовах мінливої політики для забезпечення стабільної фінансової політики.

Для виконання завдань необхідно визначити теоретичні засади і сучасні реалії стабільності бюджету та бюджетної політики, а також виявлення наслідків кризових явищ і процесів.

Роль бюджету в державі визначається насамперед тим рівнем забезпечення фінансовими ресурсами потреб економічного та соціального розвитку суспільства, який здійснюється на основі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту. При цьому бюджет слугує важливим засобом вирішення завдань, передбачених фінансовою політикою держави [1].

В Україні, як і в інших країнах світу, бюджет формується на основі задекларованої бюджетної політики, що ґрунтується на прогнозних і програмних документах економічного та соціального розвитку і містить положення:

- основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України;
- основних завдань бюджетної політики, зокрема граничного обсягу дефіциту (профіциту) державного бюджету, частки прогнозного річного обсягу валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через зведений бюджет України, граничного обсягу державного боргу, встановлення розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення;
- взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами, включаючи обґрунтування питомої ваги місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України.

Стабільність бюджету є досить складним явищем та охоплює оцінку різних сегментів бюджетної політики та реального сектора економіки (економічне зростання та інфляція, корпоративний сектор, сектори домашніх господарств та державних фінансів, зовнішній сектор).

Під стабільністю бюджету слід розуміти здатність бюджетної системи функціонувати, не змінюючи структуру та знаходитись у рівновазі, підтримувати сталість протягом тривалого інтервалу часу, який розглядається. Таким чином, стабільний стан бюджету може характеризуватися наявністю множинних варіантів розвитку, тобто можливий стабільний розвиток, стабільне функціонування і стабільний спад у припустимих межах, або на граничній межі дозволених параметрів. Визначення параметрів, що характеризують стабільність бюджету, вимагає окремої уваги, оскільки необхідно враховувати ефективність виконання основних функцій бюджету в повному обсязі та належним чином.

Стабільність бюджету характеризується наступними ознаками:

- забезпечення стабільності виконання бюджетного процесу – це здатність бюджетної системи та органів управління своєчасно та відповідно до нормативно-правової, законодавчої бази дотримуватись і виконувати всі стадії бюджетного процесу;

- забезпечення стабільності виконання дохідної частини – це здатність органів управління різних рівнів забезпечувати запланований обсяг дохідної частини бюджетів усіх рівнів без погіршення економічної ситуації та без значного збільшення податкового та боргового навантаження;

- забезпечення стабільності виконання видаткової частини – це здатність органів управління різних рівнів забезпечувати виконання запланованого обсягу виконання запланованого обсягу видатків без значного погіршення соціального становище і підтримуючи сталий економічний розвиток.

Бюджетний процес охоплює складання проектів бюджетів, їхній розгляд та прийняття закону про державний бюджет і рішень про місцеві бюджети, виконання бюджету, підготовку та розгляд звіту про виконання бюджету. Якість бюджету та визначення бюджетних пріоритетів здебільшого залежать від процесу розгляду проекту бюджету під час першого та другого читань. Залучення науковців та практиків, які могли б дати пропозиції стосовно окремих бюджетних показників без упередженого підходу до їхнього обґрунтування, значно могло б покращити визначення бюджетних пріоритетів [2].

В Україні роль незалежних експертів недооцінюється, що призводить до низької якості не тільки Закону про бюджет, а й інших законів і урядових рішень. Недоліками процесу розгляду і затвердження бюджету в Україні є великі розбіжності між розрахованими показниками проекту бюджету та прийнятими до виконання, низький рівень прозорості, систематичне порушення термінів виконання бюджетних процедур.

Проведення моніторингу стабільності виконання дохідної та видаткової частин бюджету відповідно до запланованих показників дає змогу стверджувати про ефективність бюджетного планування та процесу виконання бюджету. Окрім того значення даної оцінки свідчитиме про ефективність фінансової політики уряду.

Варто зазначити, що у країнах із перехідною економікою, бюджет як інструмент фінансової та економічної політики відіграє категоріально важливу роль, адже його стабільність свідчитиме про позитивні зрушення в економіці, про стабільність політики розвитку економіки.

В загальному випадку, стабільність бюджету – це нематеріальний показник реалізації бюджетного процесу.

На сьогодні бюджет залишається найвагомішим фінансовим інструментом держави, який дає змогу мобілізувати і плановірно розподіляти фінансові ресурси залежно від стратегічних і тактичних цілей.

Ефективне спрямування бюджетних коштів, необхідних для виконання державою її функцій, є однією з найактуальніших проблем для всіх країн на будь-якому етапі їх розвитку. Проблема визначення бюджетних пріоритетів є наслідком обмеженості ресурсів бюджету, адже планування його доходів у демократичній державі має об'єктивно визначені межі. З метою розвитку суспільства обрані бюджетні пріоритети повинні виконувати функції локомотивів, свого роду каталізаторів реалізації політики держави. При цьому вибір пріоритетів завжди залежить від сукупності взаємопов'язаних факторів суспільного вибору і зовнішніх ефектів.

Вся сукупність означених інструментів оцінки стабільності бюджету має значний вплив на фінансову політику держави і, як наслідок, на економічний розвиток держави [3].

Література

1. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: Павлюк К. В. – К. : НДФІ, 2006.(Електрон.ресурс) Спосіб доступу: <https://books.google.com.ua/books?isbn=9666542617>

2. Управління бюджетом : через відкритість до ефективності / І. Нагребецька // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 8. – С. 7–8.

3. Дем'янюк, А. Бюджетні пріоритети в умовах ринкових та демократичних трансформацій / А. Дем'янюк // Світ фінансів. – 2012 Вип.1.(Електрон.ресурс) Спосіб доступу: <http://library.tneu.edu.ua/index.php/component/content/article/46-resursy-biblioteky/pratsi-vykladachiv-tneu/d/85-2011-09-01-07-32-40>